

แนวทางการส่งเสริมการพัฒนามบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม :
กรณีศึกษา พระครูวิมลอิสสรธรรม (เม้า อิสสรโร)
A Guideline for Promoting the Development of Monks' Role
and Social Development: A Case Study of PhraKhru Vimol
Issaratham (Mao Issaro)

พระครูเกษมอาจารย์สุนทร¹ วันชัย สุขตาม² และศศิธร ศูนย์กลาง³
Phrakhru Kasem Ajarasuntorn¹, Wanchai Sukktam² and Sasithorn Sunklang³

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาวัตรปฏิบัติและชีวประวัติของพระครูวิมลอิสสรธรรม (เม้า อิสสรโร) เจ้าอาวาสวัดป่าเลไลยก์ บ้านใหม่ ตำบลสามแวง อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ 2) เพื่อศึกษาบทบาทของพระครูวิมลอิสสรธรรม (เม้า อิสสรโร) กับการพัฒนาสังคม และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางในการส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 17 รูป/ท่าน ประกอบด้วยพระสงฆ์ กรรมการวัด ผู้นำชุมชน ตัวแทนชาวบ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนชาวบ้าน ผู้บริหารโรงเรียน และตัวแทนครู เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัยและการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า 1) พระครูวิมลอิสสรธรรม (เม้า อิสสรโร) มีวัตรปฏิบัติโดยทำวัตรเช้าไหว้พระสวดมนต์พร้อมกับพระภิกษุสามเณรในอุโบสถทุกวันตลอดปี มีการทำอุโบสถกรรม (สวดพระปาฏิโมกข์) ทุกกึ่งเดือน 2) บทบาทในการพัฒนาสังคมทั้งการพัฒนาด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาระงับเหตุ ด้านการเผยแผ่ธรรม ด้านการสาธารณสุข และการสาธารณสุขสงเคราะห์ ผลของการพัฒนาพบว่า ชาวบ้านในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามลำดับ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมได้ 3) ควรส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ทางด้านศาสนา ส่งเสริมการปกครองแบบมีส่วนร่วม เน้นความสามัคคีเป็นหลัก

¹นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; Master Student of Public Administration Program, Surin Rajabhat University, Thailand;
e-mail : wanchai2526@srur.ac.th

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; Faculty of Humanities and Social Sciences, Surin Rajabhat University, Thailand.

³คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; Faculty of Humanities and Social Sciences, Surin Rajabhat University, Thailand.

คำสำคัญ (Keywords) : บทบาทพระสงฆ์; การพัฒนาสังคม; พระครูวิมลอิสสรธรรม (เม้า อีสสโร)

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the practice and biography of PhraKhru Vimol Issaratham (Mao Issaro), the Abbot of Pa Laylai temple, Ban Mai, Sam Vang Sub-district, Huai Rat District, Buriram Province, 2) to study the role of PhraKhru Vimol Issaratham (Mao Issaro) and social development, and 3) to recommend a guideline for promoting the role of monks in social development. The research was a qualitative research. The sample consisted of 17 monks, temple committees, community leaders, villagers, president of Sub-district Administration Organization, village philosopher, school administrators and teacher representatives. The research instruments used in this research was structured interview. Data Analyzing by creating inductive conclusions and descriptive analyze. The main research findings were as follow; 1) PhraKhru Vimol Issaratham (Mao Issaro) had practiced by praying with the monks and novices in the temple every day throughout the year and had chanted the Fundamental Precepts (Sùat-Bpaa-Dti-Môhk) in every semi-monthly. 2) The results of the development were found role in social development, including the development of the government, religious education, education, propaganda, public utilities and public welfare, The villagers in the community have a better life respectively and be applied to improve the quality of life for family, community and society. And 3) recommendation a guideline for promoting the role of monks in social development, namely; it should encourage religious learning and promote participatory governance emphasizes unity.

Keywords : Role of Monks, Social Development, PhraKhru Vimol Issaratham (Mao Issaro)

บทนำ (Introduction)

คนไทยได้ให้การยอมรับพุทธศาสนาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 2 และได้ถือเป็นศาสนาของชาติ ทำให้พุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำทางด้านจิตใจ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชนแต่เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปทำให้สูญเสียบทบาทในช่วงหลายปีที่ผ่านมาเอง กล่าวคือ เดิมระบบการศึกษาอยู่ที่วัด พระมีบทบาทเป็นผู้นำ แต่ต่อมาได้ย้ายศูนย์กลางการศึกษาออกจากการดูแลของวัด ทำให้ด้านการให้การศึกษามองพระสงฆ์น้อยลงนำไปสู่ผลกระทบต่อด้านอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตามวัดไม่ได้สูญเสียบทบาทไปทั้งหมด ยังคงรักษาสถานการณ์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณเป็นที่พึ่งทางใจแก่พุทธศาสนิกชนอยู่จนกระทั่งปัจจุบัน โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ขับเคลื่อนบทบาทดังกล่าว

ปัจจุบันในการบริหารการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ส่วนใหญ่จะเน้นที่ชนบทมากกว่าในเมือง ด้วยเหตุที่สภาพสังคมชนบทนั้นยังมีแบบแผนการปฏิบัติแบบเก่าอยู่เป็นจำนวนมากคือ เป็นสังคมที่มีวัดเป็นศูนย์กลางในการประกอบกิจกรรมแทบทุกด้านของหมู่บ้าน มีภิกษุเป็นผู้นำที่สำคัญของชุมชน ดังนั้นพระสงฆ์จึงมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านโดยปริยาย กิจกรรมใดที่เป็นไปเพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่หมู่บ้าน พระสงฆ์ก็มักเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยเสมอ โดยยึดหลักว่าเป็นการให้ความช่วยเหลือโดยเมตตากรุณาเป็นพื้นฐาน พุทธศาสนิกชนกล่าวว่า บทบาทที่พระสงฆ์ทำได้ สามารถแบ่งออกเป็นหลายประการคือ เผยแผ่ด้วยให้ปริยัติ (การศึกษา) เพื่อให้เกิดองค์ความรู้พัฒนาสู่ความคิดที่สามารถพิจารณาได้เองเผยแผ่ด้วยการทำให้ดู (ปฏิบัติ) เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและสร้างความสนใจต่อผู้พบเห็น และเผยแผ่ด้วยการมีความสุขให้ประจักษ์ (ปฏิเวธ) จนเกิดความไว้วางใจในแนวทางส่งผลต่อการริเริ่มประพฤติปฏิบัติตาม (Mangalapruek, 2009 : 15) ส่วนพระสงฆ์ที่ออกไปแสดงบทบาทต่อชุมชนนั้นเนื่องด้วยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้เพิ่มบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านสาธารณสงเคราะห์ให้พระสงฆ์มีบทบาทในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมที่เห็นได้ชัดคือ เป็นผู้นำทางศีลธรรม เป็นผู้ให้คำปรึกษาด้านจิตใจ และส่งเสริมการให้การศึกษาธรรมะแก่เยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบริเวณวัดและชุมชนใกล้เคียง พระสงฆ์ในชนบทมีความผูกพันกับชุมชนอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากในแต่ละฤดูกาลมักจะมีกิจกรรมที่สำคัญๆ เกี่ยวกับศาสนาและจารีตประเพณีในชุมชนนั้น ๆ ล้วนเป็นการเสริมบทบาทและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับชุมชน นอกจากนั้นบทบาทที่สำคัญยิ่งและปรากฏอยู่ทั่วไป ได้แก่ การเข้าไปสอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา การเข้าไปบรรยายธรรมแบบผสมผสานกับศาสตร์ปัจจุบันตามหน่วยงานทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งเป็นบทบาทเชิงรุก (Phra Thammakosajarn (Prayoon Thammachitto), 2016 : 21)

พระครูวิมลอิสสรธรรม (เม้า อิสสรโร) เจ้าอาวาสวัดป่าเลไลยก์บ้านใหม่ ตำบลสามแวง อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีความตั้งใจจริงในการสร้างชุมชนของตนเองให้เป็นชุมชนเข้มแข็ง โดยอาศัยความร่วมมือจากคนในชุมชนช่วยกันขับเคลื่อนชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพ จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการเป็นผู้นำในการบริหารการพัฒนา โดยเริ่มต้นจากชุมชนเล็ก ๆ จนกลายเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วอำเภอกันทรารมย์ และจังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดใกล้เคียง ว่าเป็นชุมชนต้นแบบ โดยจะเห็นได้จากงานที่ทำต่าง ๆ ที่ปรากฏ พระครูท่านจึงเป็นพระสงฆ์อีกรูปหนึ่งในบรรดาพระพุทธรูปศาสนาที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนและเผยแผ่วัฒนธรรมสู่ชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาชีวประวัติ บทบาทด้านการพัฒนาสังคม ตลอดจนผลของการพัฒนาชุมชน เพื่อใช้เป็นแบบอย่างในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณี และวัฒนธรรมให้อยู่คู่กับชุมชนและสังคมไทยสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาวัตรปฏิบัติและชีวประวัติของพระครูวิมลอิสสรธรรม (เม้า อิสสุโร)
2. เพื่อศึกษาบทบาทของพระครูวิมลอิสสรธรรม (เม้า อิสสุโร) กับการพัฒนาสังคม
3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม : กรณีศึกษา พระครูวิมลอิสสรธรรม (เม้า อิสสุโร) เจ้าอาวาสวัดป่าเลไลยก์บ้านใหม่ ตำบลสามแวง อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 17 รูป/ท่าน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย พระสงฆ์ กรรมการวัด ผู้นำชุมชน ตัวแทนชาวบ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้บริหารโรงเรียน และตัวแทนครู

เครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือโดยการทบทวนจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม ดังนี้ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก สมุดบันทึกภาคสนาม (Field note) เทปบันทึกเสียง กล้องบันทึกภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานั้น ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Interview) และใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งเป็นคำถามที่ได้จัดเตรียมไว้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

1.1 ศึกษาชีวประวัติของพระครูวิมลอิสสรธรรม (เม้า อิสสุโร) โดยให้ท่านพระครูวิมลอิสสรธรรม (เม้า อิสสุโร) ได้เล่าประวัติและประสบการณ์ในการพัฒนาสังคมที่ทำร่วมกับชุมชน กรณีใดที่ไม่กระจ่างจะทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยจะมีการเตรียมแนวคำถามไว้ล่วงหน้า เพื่อให้สามารถตอบคำถามการวิจัยได้

1.2 สร้างประเด็นคำถามขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางในการจัดประชุมแบบกลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นในประเด็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม

1.3 ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของบทบาทในการพัฒนาสังคม และสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของบทบาทในการพัฒนาสังคมของพระครูวิมลอิสสรธรรม (เม้า อิสสุโร) โดยใช้การบันทึกการสังเกตในเวลาทำกิจกรรม

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือหลักที่ใช้ในการศึกษากับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาตามแนวทางแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้แต่ละประเด็นคำถาม โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึกได้ทำการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) หรือการสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัย (Induction) และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม : กรณีศึกษา พระครูวิมลอิสสรธรรม (เม้า อิสสรโร) เจ้าอาวาสวัดป่าเลไลยก์บ้านใหม่ ตำบลสามแวง อำเภอดงหลวง จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถนำเสนอผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. พระครูวิมลอิสสรธรรม (เม้า อิสสรโร) มีวัตรปฏิบัติโดยทำวัตรเช้าไหว้พระสวดมนต์พร้อมกับพระภิกษุสามเณรในอุโบสถทุกวันตลอดปี มีการทำอุโบสถกรรม (สวดพระปาฏิโมกข์) ทุกกึ่งเดือน ท่านได้อบรมสั่งสอนพระภิกษุสามเณรด้วยการนั่งสมาธิทำวิปัสสนากัมมัฏฐาน ด้านชีวประวัติพบว่า นามเดิมชื่อเม้า จะรัมย์ เกิดวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2479 อุปสมบทเมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2499 ณ วัดป่าเลไลยก์ (บ้านใหม่) ตำบลสามแวง อำเภอดงหลวง จังหวัดบุรีรัมย์ สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดบ้านใหม่ ตำบลสามแวง อำเภอดงหลวง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2504

สอบได้นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนวัดพิชอุทุม อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี และท่านเป็นผู้มีความกตัญญูกตเวที มีความเมตตา เมื่อท่านอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ท่านได้ศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

2. บทบาทในการพัฒนาสังคมของพระครูวิมลอิสสรธรรม (เม้า อิสสรโร) ที่สำคัญพอสรุปได้ดังนี้

ด้านการปกครอง พบว่า บทบาทการปกครองในฐานะเจ้าอาวาสวัดป่าเลไลยก์ (บ้านใหม่) ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ท่านปกครองคณะสงฆ์ใช้หลักธรรมวินัยและกฎหมายของคณะสงฆ์ กฎระเบียบของวัด คำสั่งของมหาเถรสมาคม และแนวปฏิบัติของพระภิกษุสามเณร จัดให้มีการปกครองเป็นคณะเดียวกัน และมอบให้พระภิกษุผู้มีพรรษามากและมีความรู้เป็นผู้ควบคุมดูแลภายในวัด เพื่อให้อยู่ด้วยความเรียบร้อยและเป็นหมู่คณะ ส่วนบทบาทด้านการปกครองในฐานะเจ้าคณะตำบลห้วยราช ท่านได้ทำงานร่วมกับเจ้าอาวาสทุกวัดในตำบลห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยให้ความช่วยเหลือซึ่งกัน และกันระหว่างวัด มีการติดต่อกันอย่างใกล้ชิดในวัดต่าง ๆ เพื่อสร้างความผูกพันทางด้านไมตรีจิต และท่านในฐานะเจ้าคณะตำบลห้วยราช ได้ปฏิบัติและยึดหลักพระธรรม

วิจัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับระเบียบ คำสั่งและประกาศต่าง ๆ ซึ่งเป็นคำสั่งของผู้บังคับบัญชาสูงสุดอีกด้วย

ด้านการศาสนา พบว่า ท่านเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมประจำ สำนักศาสนศึกษา วัดป่าเลไลยก์ ตำบลสามแวง อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวัดบ้านใหม่ ตำบลสามแวง อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ประธานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ก่อนเกณฑ์วัดป่าเลไลยก์ ตำบลสามแวง อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนห้วยราชพิทยาคม ตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่า ท่านได้สนับสนุนส่งเสริมสวัสดิการแด่นักเรียนที่เรียนหนังสือใน/นอกวัด ส่งพระภิกษุสามเณรไปศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่ต่างจังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นครปฐม นครราชสีมา สอบได้ ป.ธ 3 , ป.ธ. 4, ป.ธ. 5 ,ป.ธ. และระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ และศูนย์วัดศรีสุदारาม กรุงเทพมหานคร ส่งเสริมเยาวชนชายที่ยากจนให้เข้ารับการบรรพชาเพื่อศึกษาเล่าเรียนในระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา ปัจจุบันมีพระภิกษุสามเณรศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดอิสานราชวิทยานุสรณ์ จำนวน 8 รูป ระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ห้องเรียนวัดพระพุทธรูปบาทเขากระโดง จำนวน 2 รูป และระดับมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 2 รูป ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนแผนกนักธรรม/ธรรมศึกษาตรี โท เอก ภายในวัดป่าเลไลยก์ (บ้านใหม่) พร้อมมอบรางวัลแก่นักเรียนธรรมศึกษา ที่สอบผ่านหลักสูตรแต่ละช่วงชั้น ตั้งกองทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่เรียนดีแต่ฐานะยากจนให้รางวัลแด่นักเรียนที่มีความตั้งใจขยันหมั่นเพียรในการศึกษาทุกปีการศึกษา

ด้านการเผยแผ่ธรรม พบว่า ท่านเป็นผู้แสดงธรรมทุกวันธรรมสวนะ และงานฌาปนกิจศพทั่วไปในและต่างจังหวัด ได้รับแต่งตั้งเป็นพระธรรมทูตสายที่ 2 ฝ่ายปฏิบัติการประจำอำเภอเมือง อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นหัวหน้าหน่วย อ.ป.ต. ตำบลสามแวง ตั้งแต่ พ.ศ. 2535 - ปัจจุบัน ท่านเป็นผู้อำนวยการดำเนินการจัดโครงการบรรพชาอุปสมบทภาคฤดูร้อน จัดโครงการอบรมคุณธรรม-จริยธรรมแก่นักเรียนและประชาชน โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ สถานศึกษา และพ่อค้า ประชาชน ท่านเป็นผู้ดำเนินการเปิดสอนธรรมศึกษาตรี โท เอก สำหรับเยาวชนในพรรษา ท่านได้เข้าร่วมประชุมอบรมเป็นพระนิเทศแม่แบบหอประชุมใหญ่พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ร่วมเป็นประธานจัดอบรมพระนวกะประจำปีคณะสงฆ์อำเภอห้วยราช ท่านดำเนินการจัดโครงการสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาปฏิบัติธรรมถวายเป็นพุทธบูชาเนื่องในวันวิสาขบูชา จัดให้มีการประกอบพิธี วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา ตามประเพณีนิยมทั้งทางราชการและคณะสงฆ์ มีพระภิกษุ สามเณร ประชาชน ครู และนักเรียน เข้าร่วมพิธี มีการอบรมพระภิกษุสามเณรหลังจากทำวัตรในเวลาเย็น จัดการอบรมศีลธรรมแก่นักเรียน ประชาชน จัดให้มีกิจกรรมเกี่ยวกับการเผยแผ่ คือ สร้างหอกระจายข่าว เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางราชการ รายการธรรมะ และข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน

ด้านการสาธารณูปการ พบว่า งานก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัด ท่านพระครูวิมลได้ดำเนินการจ้างถมที่(สระน้ำเก่า) เพื่อปรับพื้นที่วัด ดำเนินการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กภายในวัด ยาว 400 เมตร กว้าง 2 เมตร จัดซื้ออิฐลายนลายปูรอบศาลาการเปรียญ 2 ชั้น ที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ กว้าง 1 เมตร ยาว 100 เมตร ดำเนินการสร้างกำแพงคอนกรีตเสริมเหล็ก ยาว 200 เมตร สร้างกำแพงบรรจุอิฐ ยาว 200 เมตร ก่อสร้างกุฏิพักสงฆ์ริมสระ จำนวน 3 หลัง สร้างห้องกระจกกันเป็น 2 ห้องเรียน พร้อมจัดซื้อเครื่องปรับอากาศ 1 เครื่อง ให้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนเกณฑ์วัดป่าเลไลย์ มอบตู้เอกสารให้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนเกณฑ์วัดป่าเลไลย์ จำนวน 7 ตัว มอบโต๊ะโซฟาไม้ จำนวน 2 ชุด จัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์สำนักงานเพื่อใช้ในสำนักงานเจ้าคณะตำบลและให้พระภิกษุสามเณรที่กำลังศึกษาได้ใช้ร่วมกันภายในวัด จำนวน 3 เครื่อง และปัจจุบันได้ดำเนินการก่อสร้างกุฏิชั้นเดียว จำนวน 1 หลังลักษณะทรงไทย สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก-ไม้ หลังคามุงกระเบื้อง พื้นปูหินแกรนิต กว้าง 16 เมตร ยาว 16 เมตร ติดฝาไม้ มี 2 ห้องนอน มีชั้นใต้ดินใช้เป็นที่เก็บน้ำฝน 1 ส่วน ที่เหลือทำเป็นห้องเก็บวัสดุรวมค่าก่อสร้างยังไม่แล้วเสร็จ และยังได้ดำเนินการถมที่บริเวณวัดที่ได้ทำการซื้อขายทำเป็นสนามกีฬาแก่เยาวชนและตลาดนัดชุมชน ส่วนงานบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุภายในวัด พบว่า ท่านดำเนินการบูรณะซ่อมแซมมอโบสถ์ โดยทำการเปลี่ยนหลังคามุงกระเบื้องใหม่หมดทั้งหลัง และวาดภาพศิลปะภายในทาสีใหม่ เทพื้นปูนบริเวณรอบ ๆ และซ่อมแซมบันได ปลุกไม้ประดับรอบ ๆ บริเวณ บูรณะซ่อมแซมกุฏิแผดสามหลังโดยการทาสีใหม่และซ่อมหลังคา บูรณะซ่อมแซมศาลาอเนกประสงค์ โดยทำการปูกระเบื้องใหม่ บูรณปฏิสังขรณ์ศาลาอเนกประสงค์โดยการสร้างเป็นอาสน์สงฆ์ทำด้วยพื้นไม้ บูรณปฏิสังขรณ์ศาลาห้องสมุด บูรณปฏิสังขรณ์ศาลาการเปรียญ 2 ชั้น(ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์) โดยทำการติดฝ้าเพดานชั้นบน

ด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบว่า ท่านเป็นผู้ดำเนินการซื้อท่อน้ำพีวีซี ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 6 นิ้ว รวมระยะทางยาว 1,000 เมตร เพื่อเป็นท่อส่งน้ำจากอ่างเก็บน้ำ(ชลประทาน) มาเก็บไว้ในสระภายในวัดเพื่อใช้สูบเป็นน้ำประปาแจกจ่ายไปยังหมู่บ้าน จำนวน 3 หมู่ ในหน้าแล้ง ดำเนินการซื้อที่ดินสร้างถนนลูกรังระยะทาง 800 เมตร เชื่อมต่อระหว่างวัดกับโรงเรียน เป็นถนนทางลัดสำหรับนักเรียนในการสัญจรไปได้สะดวกสบายขึ้น ท่านเป็นผู้ดำเนินการร่วมซื้อที่ดินให้ชาวบ้านที่ถูกเวนคืนจากการอาศัยในที่ดินของโรงเรียน จำนวน 2 คน และดำเนินการซื้อที่ดินขยายวัด ประมาณ 3 ไร่ ร่วมสร้างศาลาหมู่บ้าน บ้านโคกขี้ตื้น ตำบลโคกเหล็ก อำเภอยะราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยทำการซื้อเหล็กตัวซีทำเป็นโครงหลังคา ได้บริจาคเงินส่วนตัวสร้างศาลาอนุสรณ์หลวงปู่โต๊ะให้แก่วัดเพชรน้อย ตำบลสามแวง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้บริจาคเงินส่วนตัวสร้างกุฏิปราโมทย์ธรรมานุสรณ์ให้แก่วัดโคกเหล็ก อำเภอยะราช จังหวัดบุรีรัมย์ และได้บริจาคเงินส่วนตัวสร้างศาลาห้องสมุดให้แก่วัดเพชรน้อย ตำบลสามแวง จังหวัดบุรีรัมย์

3. ควรส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ทางด้านศาสนาให้มากขึ้น ส่งเสริมการปกครอง แบบมีส่วนร่วม เน้นความสามัคคีเป็นหลัก สนับสนุนให้มีการมาร่วมทำบุญและปฏิบัติกรรมฐาน สร้างความตระหนักในการร่วมบริจาคเพื่อสังคม

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม : กรณีศึกษา พระครูวิมลอิสสรธรรม (เม้า อิสสรโร) เจ้าอาวาสวัดป่าเลไลยก์บ้านใหม่ ตำบลสามแวง อำเภอยะราช จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. พระครูวิมลอิสสรธรรม (เม้า อิสสรโร) มีวัตรปฏิบัติดังนี้ ทำวัตรเช้าไหว้พระสวดมนต์ทำวัตรเช้าพร้อมกับพระภิกษุสามเณรในอุโบสถทุกวันตลอดปี มีการทำอุโบสถกรรม (สวดพระปาฏิโมกข์) ทุกกึ่งเดือน ท่านได้อบรมสั่งสอนพระภิกษุสามเณรด้วยการนั่งสมาธิทำวิปัสสนากัมมัฏฐานเพื่อกำหนดได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติ ท่านได้สอนให้นั่งสมาธิว่า การนั่งสมาธินั้นให้ตั้งกายตรงดำรงสติให้มั่น ด้านชีวประวัติของพระครูวิมลอิสสรธรรม (เม้า อิสสรโร) พบว่า นามเดิมชื่อ เม้า จะรัมย์ เกิดวันที่ 3 พฤษภาคมพ.ศ. 2479 บิดาชื่อ นายยัง จะรัมย์ มารดาชื่อ นางตุม จะรัมย์ อุปสมบทเมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2499 ณ วัดป่าเลไลยก์ (บ้านใหม่) ตำบลสามแวง อำเภอยะราช จังหวัดบุรีรัมย์ พระอุปัชฌาย์ พระราชธรรมโกศล วัดอิสาน ตำบลอิสาน อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พระกรรมวาจาจารย์ พระครูโพธิธรรมาจารย์ วัดเมืองโพธิ์ ตำบลเมืองโพธิ์ อำเภอยะราช จังหวัดบุรีรัมย์ พระอนุสาวนาจารย์ พระครูปราโมทย์ธรรมมาร วัดโคกเหล็ก ตำบลโคกเหล็ก อำเภอยะราช จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการศึกษาพ.ศ. 2490 สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดบ้านใหม่ ตำบลสามแวง อำเภอยะราช จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2504 สอบได้นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนวัดพิชอุดม อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ท่านมีความชำนาญพิเศษทางด้านการก่อสร้างและการเทศนาธรรม ท่านได้ศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม ส่งผลให้พระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไปในตำบลห้วยราช มีความศรัทธาเลื่อมใสในตัวท่านและได้นำเอาแนวคิดต่าง ๆ และเอาเป็นแบบอย่างในการประพฤติตน เพื่อการดำเนินชีวิตทำให้เกิดผลดีกับตนเองและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phra Maha Chantaya Konchen (2012 : 79 - 80) ได้วิจัยเรื่องบทบาทพระสงฆ์ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจชุมชน : กรณีศึกษา พระอาจารย์สุบิน ปณีโต ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระอาจารย์สุบิน ปณีโต เป็นบทบาทเชิงรุกในฐานะเป็นกัลยาณมิตร ผู้สนับสนุนส่งเสริม คิตรีเริ่มเป็นที่ปรึกษาและเป็นตัวเชื่อมทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับคนในกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ เพื่อให้กลุ่มสามารถพึ่งพาช่วยเหลือกันและมีความคิดสร้างสรรค์ ความเห็นชอบ ตามหลักโยนิโสมนสิการ ทำให้คนในชุมชนมีโอกาสทางเศรษฐกิจมากขึ้น

2. บทบาทในการพัฒนาสังคมทั้ง 6 ด้าน พบว่า ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ธรรม ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ ส่งผลให้ชาวบ้านในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามลำดับ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมได้ ทั้งนี้เนื่องจากท่านเป็นพระเถระที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาสังคม โดยใช้ศักยภาพทางการเรียนรู้และการปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาพัฒนาสังคมทั้ง 6 ด้าน ท่านเป็นพระสงฆ์ที่ประชาชนให้การยอมรับนับถือ จึง

ทำให้ท่านสามารถพัฒนาวัดและชุมชนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jaitieng (2013: 132) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษา พระครูปลัดสมพร ฐานธโม ผลการวิจัยพบว่า พระครูปลัดสมพร ฐานธโม ได้แนวคิดการพัฒนาชุมชนจากประสบการณ์การเรียนรู้และปัญหาที่พบในชุมชน โดยการนำทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการพัฒนา พระครูปลัดสมพร ฐานธโม มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนทั้งการพัฒนาในด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านวัฒนธรรม และบทบาทการพัฒนาทางการศึกษา ผ่านโครงการและกิจกรรมส่งผลให้ชาวบ้านมีความรักหวงแหนและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ธรรมชาติ ประเพณีและวัฒนธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chatuporn (2011 : 213 – 214) ได้ศึกษาบทบาทและหน้าที่ของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน : กรณีศึกษาบทบาทและหน้าที่ของพระมหาไพเราะ ฐิตสีโล (ดร.กฤษณา) ซึ่งการวิจัยมุ่งเน้นไปที่ภารกิจหลัก 6 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า ด้านการปกครอง ด้วยความที่พระมหาไพเราะ ฐิตสีโล เป็นพระสงฆ์ระดับพระเถระ ท่านจึงเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำสูง โดยใช้หลักธรรมาธิปไตยมาเป็นกรอบในการปกครอง ด้านการศึกษา ท่านเป็นพระสงฆ์ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทั้งด้านคันถธุระและวิปัสสนาธุระ จึงทำให้ท่านมองเห็นทิศทางการพัฒนาทางการศึกษาของพระคณะสงฆ์อย่างรอบด้าน ด้านสาธารณูปการ ท่านพัฒนาวัดสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างรอบด้าน ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ท่านสนับสนุนช่วยเหลือโดยมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียน ด้านสาธารณสงเคราะห์ ท่านได้ใช้หลักพรหมวิหารธรรม สังคหัตถุธรรม และกัลยาณมิตรธรรม อันเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในการช่วยเหลือเกื้อกูลพุทธศาสนิกชนและคนทั่วไป ด้านการเผยแผ่ ท่านใช้กลวิธีการเผยแผ่ให้เข้ากับโลกยุคปัจจุบันด้วยการบรรยายธรรมผ่านสื่อต่าง ๆ

3. ควรส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ทางด้านศาสนาให้มากขึ้น ส่งเสริมการปกครองแบบมีส่วนร่วม เน้นความสามัคคีเป็นหลัก สนับสนุนให้มีการมาร่วมทำบุญและปฏิบัติกรรมฐาน สร้างความตระหนักในการร่วมบริจาคเพื่อสังคม สำรวจกิจกรรมที่คนในชุมชนสนใจเพื่อได้ดำเนินการตามความสนใจของผู้คนในชุมชนสอดคล้องกับที่ Phra Maha Anucha Siriwanho (Phalakun) (2013 : 160 – 161) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ในงานวิจัยเรื่องพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาวัดเทพบูรณาราม ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งสำหรับแนวทางส่งเสริมต้องเริ่มที่องค์กรสงฆ์ ควรปรับปรุงรูปแบบวิธีการทำงานของพระสงฆ์ให้สอดคล้องกับลักษณะทางสังคมใหม่ โดยที่เจ้าคณะผู้ปกครองต้องควบคุมและแก้ไขปัญหา กระตุ้นให้วัดโดยเจ้าอาวาสต้องจัดกิจกรรมให้เกิดสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนและผู้นำของแต่ละหน่วยงาน พร้อมทั้งโน้มน้าวชี้แจงบทบาทพระสงฆ์ต่อสังคมถึงการอิงอาศัยกันต่อการพัฒนาอย่างจริงจัง ด้วยการเปิดรับวิสัยทัศน์ระดับองค์กร ผู้นำ และชุมชน ให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการศึกษาวัตรปฏิบัติของพระครูวิมลอิสสรธรรม (เม้า อิสสุโร) ท่านเป็นผู้ดำรงตนอยู่ในคุณธรรมสมบูรณ์ด้วยศีลาจารวัตร เป็นพระเถระที่มีเมตตาธรรม มีกรุณาต่อประชาชนในชุมชนและทั่วไป ปฏิบัติศาสนกิจและสังฆกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ปกครองดูแลพระสงฆ์และสามเณรด้วยธรรมวินัย และดำรงตนอยู่ในคุณธรรม ศีลธรรม จาริต ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม พฤติกรรมดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่ดี สามารถใช้เป็นกรณีตัวอย่างให้กับพระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไป

1.2 จากผลการศึกษาบทบาทการพัฒนาสังคมของพระครูวิมลอิสสรธรรม (เม้า อิสสุโร) ท่านใช้หลักความมีเมตตา หลักการมีส่วนร่วม และใช้พลังศรัทธาเป็นจุดร่วมในการปฏิบัติและการพัฒนา ดังนั้นควรมีการประชุมสัมมนาพระภิกษุสงฆ์ที่มีอายุพรรษามากกว่า 10 พรรษา ให้มีความรู้และตระหนัก ในบทบาทต่อการพัฒนาสังคมให้มากขึ้น

1.3 ควรให้พระภิกษุสงฆ์ใช้หลักคิด หลักการ หรือแนวทางในการดำเนินการปกครองชี้แนะปัญหาแก่ชาวบ้านในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของชุมชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม

2.2 ควรมีการศึกษามหาวิทยาลัยการพัฒนาสังคมของพระนักพัฒนารูปอื่นในลักษณะใกล้เคียงกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กนกวรรณ ใจเที่ยง. (2556). บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษา พระครูปลัดสมพร ฐานธมโม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนามนุษย์และสังคม). หาดใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- จรรยา จตุพร. (2554). บทบาทและหน้าที่ของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน : กรณีศึกษาบทบาทและหน้าที่ของพระมหาไพเราะ ฐิตสีโล, ดร. (ภุชญา). วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เบญญา มังคละพฤกษ์. (2552). พระกับการเมือง หลวงตามหาบัวกับทักษิณ บันทึกเหตุการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย. นนทบุรี : บ้านหนังสือ.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2559). พุทธวิธีการบริหาร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาฉันทยา คนเจน. (2555). **บทบาทพระสงฆ์ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจชุมชน : กรณีศึกษา พระอาจารย์สุบิน ปณีโต. ปริญญาานิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์).** กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระมหาอนุชา สิริวัฒนโณ (พละกุล). (2556). **การศึกษาพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาวัดเทพปूरณาราม ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการพัฒนาสังคม).** กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

Translated Thai References

- Chatuporn, J. (2011). **The current roles and duties of Thai monks: a case study of the roles and duties of Phra Maha Phairor Thitasilo, Dr. (Krisana).** Master of Buddhist thesis (Buddhism), Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. [In Thai]
- Jaitieng, K. (2013). **The Role of Monks and Community Development: A Case Study of Phrakhru Palat Somporn Thanathammo.** Master of Arts thesis (Human and social development). Hat Yai: Graduate School, Prince of Songkla University. [In Thai]
- Mangalapruek, B. (2009). **Sangkha and politics Luang Ta Maha Bua and Thaksin Contemporary political events.** Nonthaburi: Book house. [In Thai]
- Phra Maha Anucha Siriwanon (Phalakun). (2013). **Education of monks and local development: The case of Wat Thep Puranaram, Tha Phra district, Mueang district, Khon Kaen province.** Master of Arts Thesis (Social Development Administration). Bangkok: Graduate School, National Institute of Development Administration. [In Thai]
- Phra Maha Chantaya Konchen. (2012). **The role of monks on human resource development through community economic activities: a case study of Phra Ajarn Subin Panito.** Bangkok: Graduate School Srinakharinwirot University. [In Thai]
- Phra Thammakosajarn (Prayoon Thammachitto). (2016). **Buddhist Administration Methods.** Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University. [In Thai]

